

Písemná příprava

Název předmětu: Řízení zdrojů v ozbrojených silách

Garant předmětu: doc. RSDr. Luboš Štancl, CSc.

Zpracoval: doc. Ing. Miroslav Cempírek, CSc.

Téma: Vojenská doprava

Vzdělávací cíl: Objasnit studentům jednotlivé druhy doprav a možnosti jejich využití při zabezpečení mírových úkolů vojenských útvarů a také při přepravě do operačního prostoru při přípravě operace. Seznámit studenty s povinnostmi odesílatele a orgánů vojenské dopravy při organizaci přeprav.

Obsah:

Úvod

1. Vymezení základních pojmů
2. Druhy dopravy a jejich specifika ve vztahu k zajištění přepravních úkolů AČR
3. Povinnosti odesílatele a stálých orgánů vojenské dopravy k zabezpečení leteckých přeprav

Závěr

Úvod

Vojenská doprava je začleněna do organizačních struktur logistiky na všech úrovních velení a řízení AČR. Z ekonomického hlediska je doprava představována souhrnem faktorů, které vedou k příslušnému uspořádání jednotlivých prvků dopravy, v jejichž rámci dochází k uspokojování přepravních nároků a potřeb s optimální spotřebou zdrojů. Cílem vojenské dopravy je zajišťovat přesun a vojenskou přepravu útvarů, případně i jiné požadavky, vyplývající z uzavřených závazků v míru i za krizových stavů.

1. Vymezení základních pojmů

Vojenská doprava představuje souhrn činností dopravních a dopravu zabezpečujících orgánů a složek uskutečňovaných za účelem zabezpečení přepravních požadavků vlastních, jiných ozbrojených sil a operační přípravy komunikací.

Přesuny ozbrojených sil se podle způsobu provedení dělí na pochod, přesun na vozidlech, přepravu nebo kombinovaný přesun.

Vojenský pochod je organizovaný přesun vojsk pěšky.

Vojenský přesun na vozidlech (dále jen „silniční přesun“) je organizovaný přesun vojenských osob, techniky a materiálu na organických vozidlech svazků, útvarů a jednotek po silnici.

Vojenská přeprava (dále jen „přeprava“) je druh přesunu, při kterém se svazky, útvary a zařízení s jejich výzbrojí, ostatní technikou a dalším materiálem přesunují neorganickými dopravními prostředky. Vojenská přeprava se dělí z hlediska použitých dopravních prostředků na povrchovou, která se dále člení na silniční, železniční, vodní (říční a námořní) a leteckou. Z hlediska území, kde je provozována, se dělí na vnitrostátní a mezinárodní. Nejvíce využívanou v AČR je vnitrostátní silniční a železniční přeprava.

Vojenský kombinovaný přesun se může uskutečňovat na vozidlech, tak i vojenskými přepravami nebo postupným překládáním svazků, útvarů a zařízení a materiálu z jednoho druhu dopravního prostředku na druhý.

Odesílatel je svazek, útvar nebo zařízení Armády ČR provádějící odeslání zásilky nebo vypravující přesun.

Příjemce je svazek, útvar nebo zařízení AČR (nebo i nevojenská organizace), jemuž je zásilka určena.

Přepřevce je souhrnný výraz pro označení odesílatele nebo příjemce.

Dopravce je označení pro organizaci, jejímiž dopravními prostředky se daná přeprava realizuje.

Instradace je souhrn všech opatření, která je nutno zabezpečit k zajištění dopravy vojenských převozů a transportů po železnici.

Notifikace je oficiální oznámení vládě nebo úřadům cizí země o plánovaném vstupu svazků, útvarů a zařízení AČR na území jejich cizího státu. V případech, kdy je to výslovně pro danou akci uvedeno v Memorandu o porozumění, postačí pouze oznámení předané mezi příslušnými státními orgány vysílajícího a přijímajícího státu (tyto orgány jsou rovněž uváděny v Memorandu o porozumění).

2. Druhy dopravy a jejich specifika ve vztahu k zajištění přepravních úkolů AČR

Silniční doprava je druh povrchové dopravy, který jako dopravní cestu využívá pozemní komunikace, jako jsou silnice a dálnice. Je velmi flexibilní a považuje se za nejrozšířenější druh dopravy jak v civilním sektoru, tak v oblasti ozbrojených sil. Mezi největší výhody silniční dopravy vedle flexibility patří vysoká spolehlivost, rychlost, vzájemná nezávislost jednotlivých přeprav a poměrně vysoká nezávislost na dopravní cestě. Jako největší nevýhody jsou spatřovány nízká únosnost a ložný prostor dopravních a přepravních prostředků, závislost na počasí, stále ještě poměrně vysoká neekologičnost, vznikající kongesce, nehodovost a vysoké investiční a provozní náklady, které rostou především s rostoucí přepravní vzdáleností.

Silniční doprava je ozbrojenými silami využívána především jako taktický způsob dopravy v rámci území České republiky. Omezeně je používána i pro zásobování zahraničních operací. Je výhodná na kratší vzdálenosti a přepravuje se jí především vojenský a civilní personál nebo menší množství materiálu. Silniční doprava je důležitá také jako spojovací článek mezi různými druhy dopravy při kombinovaných přesunech a přepravách.

Druhým nejvýznamnějším druhem dopravy v České republice je **doprava železniční**. Je to druh povrchové dopravy, který jako dopravní cestu využívá železnice. Používá se především pro přepravy na střední a dlouhé vzdálenosti, je možné jejím prostřednictvím přepravit velké množství materiálu a především náklady rozměrné či hromadné. Mezi její největší výhody patří nízké provozní a investiční náklady, vhodnost pro určité typy nákladů (těžké náklady, nebezpečné věci), ekologičnost, bezpečnost a vyšší odolnost proti povětrnostním podmínkám. Naopak mezi nevýhody se řadí nedostatečná flexibilita, nutnost návaznosti na jiný druh dopravy, poměrně snadné ohrožení průjezdnosti velké části železniční sítě při nehodě nebo útoku a v neposlední řadě také technologická náročnost.

Česká republika má jednu z nejhustějších sítí železnic v Evropě, avšak pouze část této sítě vyhovuje potřebám dnešních přeprav (rychlostní limity, elektrifikace). V oblasti ozbrojených sil je železniční doprava využívána pro vnitrostátní přepravy techniky a materiálu, odsunu nepotřebného majetku a pro zásobování jednotek v zahraničních operacích a jejich nasazení do těchto operací. Nejvýznamnějším poskytovatelem dopravních služeb v oblasti železniční dopravy jsou České dráhy, a.s. Za účelem zabezpečení zásilek AČR komunikují orgány vojenské dopravy s ČD Cargo, a.s. Tato společnost je stále jediným dopravcem provozujícím železniční nákladní dopravu na českém trhu.

Vodní doprava není v našich podmínkách tak významná jako v přímořských státech. Člení se na vnitrozemskou vodní (říční) a námořní dopravu. Říční doprava nemá pro potřeby ozbrojených sil ČR téměř žádné využití, splavnost našich řek se omezuje pouze na část Labe a Vltavy. Všeobecně je říční doprava vhodná pro přepravy hromadných substrátů a většího množství zboží, které nevyžaduje rychlou přepravu. Použití vnitrozemské vodní dopravy tedy není plánované v míru ani v krizových stavech, sledují se pouze určité parametry této dopravy v rámci operační přípravy státního území.

Její předností je vysoká přepravní kapacita dopravních prostředků, nízké náklady na přepravu, tento druh dopravy je navíc považován za vůbec nejekologičtější. Nevýhody jsou spatřovány v přílišné závislosti na dopravní cestě, závislosti na počasí (pro vodní dopravu obecně), nízké rychlosti a vyšších nákladech na manipulaci a skladování.

Přestože ČR není přímořským státem, námořní doprava je vzhledem k rostoucím zapojením jednotek AČR v zahraničních operacích důležitým druhem dopravy. Používá se především pro přepravy velkých objemů, kdy hlavním faktorem není čas. Při přepravách po moři dominuje kontejner jako využívaný přepravní prostředek, ozbrojené síly touto cestou však přepravují také techniku. I zde je nutné napojit námořní dopravu na jiný druh dopravy, nebo vykonat zbytek cesty po vlastní ose. Výhodou námořní dopravy je její ekologičnost, nízké přepravní náklady, poměrně vysoká přepravní kapacita a možnost přepravy na velké vzdálenosti. Nevýhodou je potom nízká přepravní rychlost, nutnost napojení na jiné druhy dopravy. Námořní doprava je vzhledem k poloze ČR specifická v tom, že je téměř vždy uskutečňována kombinovaně.

Vzdušná doprava je schopná zajistit rychlou přepravu na střední a dlouhé vzdálenosti. Tento druh dopravy je nejdražší a v oblasti ozbrojených sil se používá především na přepravy osob, okrajově potom na přepravy materiálu nebo lehké techniky. Je využíván především pro přepravy s vysokou prioritou, tedy například pro přepravy jednotek NATO Response Forces

(NRF), přepravy jednotek do a ze zahraničních operací a repatriaci raněných. Mezi výhody vzdušné přepravy patří především rychlost, relativní flexibilita, nízká nehodovost a možnost přepravy bez otřesů. Nevýhody jsou potom nízká únosnost a ložný prostor dopravních prostředků, vysoká cena, vysoké investiční náklady na vybudování potřebné infrastruktury, nedostatečná nabídka potřebných dopravních kapacit na dopravním trhu a závislost na počasí. AČR využívá letounů v právu hospodaření Ministerstva obrany ČR, vojenské dopravní letouny členských států NATO, projektu SALIS2 a Technické dohody ISAF Air Bridge. Okrajově lze vzdušnou dopravu zařadit také mezi taktické druhy přepravy, a to v souvislosti s využitím vrtulníků pro přesuny jednotek v rámci operací.

Jedním z nejdůležitějších trendů v dopravě posledních let je využívání dopravy kombinované. Jde o využití předností více druhů dopravy pro zajištění jedné přepravy. Nejčastější je využití silniční dopravy na začátku a konci přepravy v kombinaci s využitím železniční nebo námořní dopravy pro zajištění hlavní části přepravy. Pro kombinovanou dopravu je typické využívání standardizovaných přepravních prostředků, jako jsou kontejnery, výměnné nástavby, bimodální návěsy apod. V rámci ozbrojených sil je nejtypičtějším přepravním prostředkem kontejner ISO 1C. Mezi výhody tohoto druhu přepravy patří například fakt, že materiál neopouští přepravní prostředek po celou dobu přepravy, je tedy lépe chráněn proti vnějším vlivům. Nejdůležitější výhodou je však možnost využití nejefektivnějšího druhu dopravy pro jednotlivé úseky přepravy a s tím spojená úspora času nebo celkových nákladů. Jeho nevýhoda je spatřována ve zvýšených nákladech na manipulaci s přepravními prostředky při překládce a nutnost obstarání těchto manipulačních prostředků.

3. Povinnosti odesílatele a stálých orgánů vojenské dopravy k zabezpečení leteckých přeprav

Základním předpokladem pro zpracování a uskutečnění každé mezinárodní letecké přepravy je přepravní požadavek odesílatele. Odesílatel zpracovává Požadavek na mezinárodní leteckou přepravu, viz příloha č. 1, po obdržení příslušného NNGŠ (Nařízení Náčelníka Generálního štábu), respektive Směrnice NGŠ AČR pro plnění operačního úkolu příslušné operace.

Požadavek na mezinárodní leteckou přepravu obsahuje název a adresu odesílatele, velitele přepravy (telefon, fax), požadovaný termín přepravy, seznam materiálu s uvedením názvu, počtu, druhu, typu obalu a hmotnosti, počet osob jestli jsou přepravovány i osoby, ostatní

důležitá sdělení a zvláštní požadavky, u nebezpečného zboží jeho specifikaci. Doposud existuje v resortu obrany několik (elektronických) poplatných verzí a variant tiskopisu (dokumentu), které nesplňují všechny náležitosti. Doporučením je, aby odesílatel spolupracoval při vypracování požadavku s OVD a SOC MO za účelem předejití věcným a formálním chybám při vyhotovení tohoto dokumentu.

U přeprav zbraní je odesílatel povinen uvést seznam zbraní a munice a dále jsou-li doprovázeny ozbrojenou stráží. Doprovod ozbrojenou stráží musí být vždy předem projednán. Při přepravě zbraní v nákladovém prostoru se postupuje jako při přepravě klasického nákladu, který nepředstavuje zvýšení rizika nebezpečí. U munice a výbušnin je zohledněna skutečnost zvýšeného nebezpečí a musí zde být zahrnuta specifická opatření.

Závěr

Pro zajištění dopravních požadavků lze využít různých druhů dopravy, mezi které patří doprava silniční, železniční, námořní, letecká a doprava kombinovaná. Při plánování, organizování a zajišťování vojenských přeprav ozbrojených sil ČR mají útvary, svazky a zařízení AČR, které provádí přepravu, statut odesílatele. Odesílatelé požadují zajištění přeprav od orgánů vojenské dopravy – OVD Agentury logistiky, které jsou v tomto vztahu tím subjektem, který dané požadavky zajistí. Celý proces končí (pouze proces plánovací – dále zajištění může pokračovat reálným sledováním přepravy) odesláním tiskopisu Zabezpečení přepravy odesílateli. Pro potřeby pořízení přepravních služeb vypisují zadavatelé výběrová řízení, kterými získávají pro zajištění přeprav nejvhodnější dopravce. Výběrová řízení neboli veřejné zakázky na služby dopravního typu mohou být uskutečněna centrálním nebo decentrálním způsobem podle typu zakázky (kritériem je zde předpokládaná cena pořizované služby).

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Charakterizujte základní pojmy vojenské dopravy
2. Popište druhy doprav a jejich specifika
3. Rozeberte povinnosti odesílatele a stálých orgánů vojenské dopravy k zabezpečení leteckých přeprav